

Міністрів України від 08.10.2008 № 905. *Офіційний вісник України*. 2008. № 79. Стор. 126. Ст. 2660.

3. Про охорону дитинства. Закон України від 26 квітня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. № 30. 2001. Ст. 142.

4. Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей. Закон України від 2 червня 2005 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 26. Ст. 354.

5. Розгон О. Надання згоди на усиновлення дитини. *Юридична наука*. 2008. № 12. С. 93–95.

УДК 347.63:342.78

Олена ГОРБУНОВА,

аспірант кафедри цивільно-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ

РЕЄСТРАЦІЯ НАРОДЖЕННЯ ДИТИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Одним із основних природних прав кожної людини є право на продовження роду. Реалізація цього права відбувається через материнство, батьківство, які в доктрині сімейного права визначаються як факт походження дитини від певної жінки чи певного чоловіка, юридично посвідчений записом у державних органах реєстрації актів цивільного стану про народження [1, с. 13]. Н. М. Мініна взагалі вважає, що право на реєстрацію народження – це право не тільки дитини, але й усього людства. Саме тому, підкреслює авторка, законодавець прагнув врегулювати якнайширше коло випадків визначення походження дитини, що спрямовано насамперед на правовий захист дитини як повноправного члена суспільства та утвердження унікальності та неповторності кожної людини та кожної сімейної спільноти [2, с. 10, 13].

Відповідно до чинного сімейного законодавства України, права та обов'язки матері, батька і дитини ґрунтуються на походженні дитини від них, засвідченому державним органом реєстрації актів цивільного стану в установленому порядку. Таким чином, сімейні правовідносини між батьками та дітьми виникають за умови наявності такого юридичного факту, як походження дитини від батьків, що засвідчене компетентним органом.

Традиційно вважають батьківські правовідносини такими, що виникають на основі фактичного складу: народження дитини (подія), – або біологічна ознака, і державна реєстрація народження органом державної реєстрації актів цивільного стану (дія), – або юридична ознака [3, с. 293]. Для виникнення прав та обов'язків батьків та дітей за загальним правилом мають одночасно бути ці дві ознаки [4, с. 100]. Визначення походження дитини, вважають підставою виникнення прав та обов'язків матері, батька і дитини (дітей) і інші фахівці [5, с. 56].

Отже, важливість офіційної реєстрації походження дитини, пов'язана перш за все з тим, що завдяки їй виникає окремий вид

суспільних (сімейних) відносин - батьківські правовідносини, а у батьків - права та обов'язки щодо дитини.

За загальним правилом для державної реєстрації народження дитини потрібно мати один з таких документів: медичний висновок про народження; медичне свідоцтво про народження (форма № 103/о); медична довідка про перебування дитини під наглядом лікувального закладу (форма № 103-1/о); лікарське свідоцтво про перинатальну смерть (форма № 106-2/о); медичний документ, виданий компетентним суб'єктом іншої держави, що підтверджує факт народження, належним чином легалізований, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; рішення суду про встановлення факту народження, у тому числі, на тимчасово окупованій території України.

В умовах воєнного стану способи реєстрації народження дитини можуть змінюватися. Це залежить від наявності чи відсутності обставин підвищеної загрози життю та здоров'ю, від функціонування електронних систем та послуг чи їх обмеження, від того, чи є територія тимчасово окупованою, чи є вона районом воєнних (бойових) дій тощо.

Як правило, подати та отримати документи для реєстрації народження дитини можна безпосередньо через відділи державної реєстрації актів цивільного стану або через ЦНАП.

Оскільки в Україні введено воєнний стан, слід перевіряти, чи працює той чи інший відділ реєстрації актів цивільного стану, враховувати райони воєнних (бойових) дій та особливості, визначені Міністерством юстиції України. Якщо електронні реєстри та системи працюють, то реєстрація народження дитини може здійснюватися за їх допомогою. Наприклад, державна реєстрація народження може бути здійснена за допомогою послуги «Малютко», зокрема, на порталі «Дія». При цьому слід мати медичний висновок про народження, сформований в Реєстрі медичних висновків електронної системи охорони здоров'я.

Відповідно до чинного законодавства, такий медичний висновок про народження є електронним документом, який формується на підставі медичних записів в електронній системі охорони здоров'я, містить висновок лікаря про факт народження дитини та є підставою для реєстрації народження дитини в органах державної реєстрації актів цивільного стану [6].

Разом з тим, слід підкреслити, що з дня введення в Україні воєнного стану (24 лютого 2022 року) і до 12 травня 2022 року такі медичні висновки не формувалися.

Слід також врахувати і ту обставину, що під час воєнного стану доступ до електронної системи охорони здоров'я може бути зупинений. Така можливість передбачена постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання забезпечення функціонування електронної системи охорони здоров'я в умовах воєнного стану» від 23.03.2022 р. № 351. У такому разі підставою для державної реєстрації народження дитини за загальним правилом слугуватиме паперовий документ – медичне свідоцтво про народження [7].

Таким чином, незалежно від того, народилась дитина у закладі охорони здоров'я чи поза ним, в умовах воєнного стану на кожний випадок народження живої дитини заповнюються медичне свідоцтво про народження – форма № 103/о.

04 березня 2022 року Міністерством охорони здоров'я України прийнято наказ «Про забезпечення реєстрації новонародженої дитини в умовах воєнного стану», відповідно до якого свідоцтво про народження можуть видавати медичні працівники закладів охорони здоров'я та фізичних осіб - підприємців, які: одержали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики; надавали допомогу при пологах; проводили перший огляд новонародженого; проводили перший медичний огляд породіллі після пологів, у тому числі поза закладом охорони здоров'я, без можливості подальшого транспортування породіллі та новонародженого до відповідного надавача медичної допомоги або за умови її відмови від такого транспортування в обставинах підвищеної загрози життю та здоров'ю.

Засвідчувати народження дитини у такий спосіб можуть усі медичні працівники, які перебувають у трудових відносинах з ліцензіатами медичної практики, зокрема і ті, хто надає екстрену медичну допомогу.

Якщо медичний працівник не може видати породіллі Медичне свідоцтво про народження за встановленою формою, він може виписати довідку довільної форми у в двох примірниках без проставлення печатки, яка обов'язково повинна містити відомості щодо: найменування надавача медичних послуг; прізвища, власного імені та по батькові (за наявності) медичного працівника; прізвища, власного імені та по батькові (за наявності) жінки, яка народила дитину; дату народження (число, місяць, рік) та стать новонародженого; назва населеного пункту в якому видана довідка; місце народження дитини (за інформацією, що надається жінкою, яка народила дитину, у разі коли місце видачі довідки не збігається із фактичним місцем народження); підпис медичного працівника; дата видачі довідки. Один примірник такої довідки медичний працівник видає жінці, яка народила дитину, а другий примірник – на зберігання до медичного закладу. Така довідка прирівнюється до Медичного свідоцтва про народження.

Список використаних джерел

1. Вовк В.З. Визначення походження дитини, народженої дружиною в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій. *Форум права*. 2020. № 1. С. 13–20.
2. Мініна Н.М. Реєстрація народження дитини в Україні: особливості державного регулювання. Автореферат кваліфікаційної роботи за другим рівнем вищої освіти (магістр). Миколаїв. 2021. 14 с.
3. Ромовська З. В. Українське сімейне право. Київ : Правова єдність. 2009. 500 с.
4. Дутко А.О. Загальна характеристика правовідносин батьків і дітей.
5. Драгомирова Ю.В. Право на материнство і батьківство як особисте немайнове право подружжя. *Часопис цивілістики*. 2016. Вип. 21. С. 56–59.

6. Про деякі питання забезпечення функціонування електронної системи охорони здоров'я в умовах воєнного стану. Постанова КМУ України № 351 від 23.03.2022. *Офіційний вісник України*. 2022. № 27. Стор. 11. Ст. 1486.

7. Про забезпечення реєстрації новонародженої дитини в умовах воєнного стану. Наказ МОЗ України № 407 від 04.03.2022. *Офіційний вісник України*. 2022. № 19. Стор. 325. Ст. 1049.

УДК 342.78

Анжела КАЛІНЮК,
старший викладач кафедри цивільно-правових
дисциплін Національної академії внутрішніх
справ, доктор філософії

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПЕРЕМІЩЕННЯ (ЕВАКУАЦІЇ) ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

24 лютого 2022 року – дата, що перевернула уяву всього світу про прогресивне XXI-е сторіччя. Для українців – це крапка неповернення в кодї ДНК нації. В сім'ях звичайних українців світанок того дня почався з повномасштабного воєнного вторгнення росії на територію нашої держави. Генетична пам'ять старшого покоління населення країни запустила процес розуміння страшного слова «війна».

Запровадження воєнного стану, ведення активних бойових дій на українських територіях, окупація населених пунктів, знищення цивільної інфраструктури, постійна загроза ракетного удару – все це призвело до масового переселення українців як в межах країни, так і за кордон.

За статистикою Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, станом на червень 2022 року у 44 європейських країнах перебувало близько 4,9 млн біженців з України. З них 3,2 млн українців отримали тимчасовий захист або подібний статус в країнах, які приймають біженців. 4,904,207 біженців з України зареєстровано в Європі; 3,206,642 біженців з України отримали тимчасовий захист або подібний статус в країнах Європи; 7,363,623 перетнули український кордон з України з 24 лютого 2022 року; 2,387,834 перетнули український кордон в Україну з 24 лютого 2022 року [1].

В умовах воєнного стану в Україні, масової евакуації та переміщення дітей, сімей з дітьми з населених пунктів, де ведуться активні бойові дії, значно зростає загроза життю та здоров'ю дітей, а також ризик вчинення різних форм жорстокого поводження з ними, адміністративних чи кримінальних правопорушень по відношенню до дітей.

Як бачимо, воєнні дії змусили мільйони українців залишити свої домівки в пошуках безпеки. Безумовною причиною такого кроку була необхідність збереження життя дітей і створення відповідних безпечних умов існування.

За даними ЮНІСЕФ, 5,2 мільйона дітей з України потребують гуманітарної допомоги, з яких 2,2 мільйона знаходяться в країнах, які приймають українських біженців. Відповідно до статистики організації,